

Suç İşlemiş Şizofrenlerin Demografik Özellikleri ve Suç Profili *

Niyazi UYGUR **, Mehmet IŞIKLI **, Kültegin ÖGEL**,
Ali Rıza ÇELİKER **

ÖZET

Çalışma, şizofreni tanısına varılmış, suç işlemiş ve işlememiş hastaların demografik özelliklerini karşılaştırmak, suç cinslerini ve şiddet derecelerini belirlemek amacı ile planlanmıştır. Gruplar arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Suç, şizofreni, suç cinsi, demografik veri

SUMMARY

In this article, delinquent and non-delinquent schizophrenics are compared for demographic variables (age, sex, marital status, education, occupational status etc.) and it was found that they did not differ significantly. The crime profile of delinquent schizophrenics are also discussed.

Key Words: Crime, schizophrenia, crime profile, demographic variables

GİRİŞ

Suç, hukuki bir zarar yaratan; kişi veya toplum güvenliğini sarsan; kamu düzenini bozup, gelişimini engelleyen sonuçlar doğuran ve cezalandırılması gereken davranıştır. Suçlar, çok değişik açılardan sınıflandırmakla beraber Türk Ceza Kanununda esasen cürümler ve kabahatler olarak iki gruba ayrılmışlardır. Aradaki fark nitelik yönünden değil önem yönündendir. Cürümler toplum düzenini daha derinden etkileyen önem taşıyan suçlardır. Kabahatler ise toplumsal tehlike bakımından daha az önem taşırlar. Suçlar ayrıca, kişiye, mala yada genel kamu düzenine karşı işlenmiş oluşlarına göre de ayrılabilir.

Şizofrenik homisidlerin çoğunu önceden tahmin etmek güçtür. Çünkü rahat, gevşemiş hatta ilgisiz görünürken aynı gün birisini öldürebilirler (3). Hangi tip şizofren olursa olsun dikkatli bir değerlendirme, yeterli bir takip ve tedavi ile potansiyel suç önlenmeye çalışılır.

Kanada'da 42 suç işlemiş şizofrenden oluşan bir hasta grubu ile yapılan çalışmada, grubun yaş ortalaması 34.8 olarak bildirilmiş, ayrıca İsveç'te yapılan başka bir çalışmada ise hastaların 20-40 yaş grubunda yer aldıkları bulunmuştur (1,4).

Literatürde suç işlemiş şizofrenlerin öğrenim dü-

zeylerine ilişkin farklı veriler yer almaktadır. Chuang ve arkadaşları (1), çalışmalarındaki suç işlemiş şizofrenlerin ortalama öğrenim sürelerinin 11 yıl civarında olduğunu; Hodgins ve Hebert (1984) ise 8 yıl civarında olduğunu bildirmişlerdir (2). Chuang ve arkadaşları (1987) aynı çalışmalarında hiç evlenmemişlerin oranının %76 olduğunu; Robertson (1988) ise %83 olduğunu bildirmişlerdir. (1,5)

Literatürde şizofrenlerin işledikleri suçlarla ilgili çalışmalara bakıldığında, 61 suç işlemiş şizofrenin yer aldığı bir incelemede işledikleri suçların %34'ünün kazanca yönelik, %3'ünün cinsel suç, %32'sinin minör şiddet unsuru içeren, %17'sinin major şiddet unsuru içeren suç ve %13'ünün homicide olduğu bildirilmiştir. Aynı çalışmada şizofrenlerin kurbanlarının %39'unun aile üyesi ya da yakını olduğu belirtilmiştir (5). %74'ü şizofren olan bir muhafaza ve tedavi popülasyonunda yapılan başka bir çalışmada ise kurbanların %40'ının yakın, %40'ının ise yabancı olduğu, tüm suçlar arasında cinayet oranının %29.6 olduğu bildirilmiştir (2).

YÖNTEM

Araştırma kapsamına Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde Şubat 1990 ve aralık 1990 tarihleri arasında yatarak tedavi gören 50 suç işleme-

(*) 27. Ulusal Psikiyatri Kongresinde sunulmuştur.

(**) Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Adli Psikiyatri Birimi

miş şizofren ile işledikleri suç nedeniyle TCK'nun 46. maddesi kapsamında değerlendirilip, çalışma yapıldığı sırada muhafaza ve tedavileri sürdürülmekte olan 50 suç işlemiş şizofren hasta alınmıştır. Çalışmaya alınan hastaların tümü erkek olup, paranoid tip şizofrenlerde suç işleme oranının diğer şizofreni tiplerine göre daha yüksek olduğu bilindiğinden (3), değişik şizofreni tiplerindeki hastaların her iki grupta da eşit sayıda bulunmalarına dikkat edilmiştir (Tablo1).

Hasta ile ilgili bilgilerin toplanmasında tarafımızdan hazırlanan bir görüşme formu kullanılmış, tanıya varılırken DSM III-R kriterleri esas alınıp tüm hastalara SCID uygulanmıştır.

Suçun şiddet derecesinin belirlenmesinde ise "Şimdiki suç için şiddet derecelendirme ölçeği" isimli ölçekten yararlanılmıştır.

BULGULAR

DEMOGRAFİK VERİLER

YAŞ:

Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler arasında yaş gruplarına göre dağılım bakımından önemli bir fark yoktur. Suç işlemiş şizofrenler grubunun yaş ortalaması 35.7; suç işlememiş şizofrenler grubunun yaş ortalaması 31'dir (Tablo 2).

ÖĞRENİM DÜZEYİ

Suç işlemiş grubun ortalama öğrenim süresi 6.7 yıl, suç işlememiş grubun 7.9 yıl olup aralarında önemli bir fark yoktur. Suç işlemiş şizofrenlerin %16'sı hiç öğrenim görmemiştir (Tablo 3).

MEDENİ HAL:

Çalışma yapıldığı sırada evli olup olmama bakımından her iki grup arasında fark olmayıp, halen evliliğini sürdürenlerin oranı eşittir (%20) (Tablo 4).

DOĞUM YERİ ve GÖÇ:

Doğum yeri bakımından önemli bir fark bulunmamış olup, suç işlemiş şizofrenlerin %34'ü kentte, %66'sı köyde; suç işlememiş şizofrenlerin ise %50'si kentte, %50'si köyde doğmuştur (Tablo 5).

Her iki grup arasında köyden kente göç bakımından da önemli bir fark yoktur (Tablo 6).

MESLEK ve ÇALIŞMA DURUMU:

Herhangi bir meslek edinmiş olma bakımından gruplar arasında önemli bir fark saptanmamıştır (Tablo 7).

Suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler karşılaştırıldığında hastalık öncesi dönemde, hastalandıktan sonra ve son bir yıllık dönemde çalışıp çalışmama bakımından iki grup arasında küçük farklılıklar gözlenmekle birlikte, bu farklar istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır (Tablo 8). (Tablo 9). (Tablo 10).

SUÇLARLA İLGİLİ VERİLER

SUÇUN CİNSİ:

50 hastanın işlediği toplam suç sayısı 66'dır. Hastalardan 8'i (%16) mükerrer suçlu olup, iki hastanın değişik zamanlarda işlenmiş ikiden fazla suçu vardır. Kişiyönelik suçlar en çok işlenen suçlardır (Tablo 11).

Sadece kişiyönelik suçlar ele alındığında, birinci sırada cinayet (%43) ve yaralama (%43) birlikte yer almaktadır. Sonra sırayla tehdit (%8), cinsel içerikli suçlar (%4) ve yaralanmaya neden olmayan saldırı (%2) gelmektedir. İşlenen cinsel içerikli iki suçun birisi cinsel amaçlı saldırı, diğeri fiili livatadır.

Sadece mala yönelik suçlara bakıldığında, birinci sırada yangın çıkarma (%46), ikinci sırada hırsızlık (%45) ve üçüncü sırada eşyaya zarar verme (%9) yer almaktadır.

Kişiyönelik suçların %41'inde kurbanlar hasta yakınları, %59'unda yabancılarıdır. Ebeveynlerin kurban olarak seçilme oranı %27.4'dür (%17.6 baba, %9.8 anne) (Tablo 12).

SUÇUN ŞİDDET DERECESESİ:

Söz konusu hastaların çoğunluğu (%80), orta derecede ciddi ve ciddi şiddet unsuru içeren suçlar işlemişlerdir (Tablo 13).

SUÇ DÖNEMİ:

En çok suç işlenen dönem hastalığının 2.-5. yılları arasındaki dönem olup, hastalık öncesi dönemde görülen suçlar ise (%3) mükerrer suçlular tarafından işlenmiştir (Tablo 14).

TARTIŞMA

Bu bulgular ışığında suç işlemiş ve işlememiş şizofrenler yaş, öğrenim düzeyi, çalışma, meslek, medeni hal, doğum yeri ve göç değişkenleri göz önüne alınarak karşılaştırıldığında aralarında bir fark bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

Yaş, çalışma durumu, meslek edinme, doğum yeri ve göç ile ilgili veriler giriş bölümünde sözü edilen çalışmaların sonuçları ile uyumludur.

Çalışmamızda yer alan suç işlemiş şizofrenlerin öğrenim düzeyleri, literatürde suç işlemiş şizofrenler için bildirilen öğrenim düzeylerine göre daha düşük bulunmuştur. Bu durumun çalışmaların yapıldığı ülkelerdeki gelişmişlikle birlikte öğrenim düzeyinin de yüksek oluşuna bağlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, fark çalışmaların yapıldığı ülkelerdeki tedavi, takip ve rehabilitasyon olanaklarının daha iyi olması nedeniyle hastaların öğrenim için yeterli performansı gösterebilmelerine de bağlı olabilir.

Literatürde suç işlemiş şizofrenler için bildirilen bekarlık oranları, çalışmamızda belirlenen bekarlık oranlarına göre daha yüksektir. Bu durumun kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülmektedir. Top-

lumumuzda, hastaların evlendirilirse iyileşecekleri yolunda yanlış bir inancın sıklıkla görüldüğü bir gerçektir.

Çalışmamızda yer alan suç işlemiş şizofrenlerin, işledikleri suçların önemli bir bölümü (%77), kişiye yönelik ve ciddi suçlardır. Ancak bu, toplum içindeki tüm şizofrenlerin ciddi suçlar işlemeye meyilli ve tehlikeli kişiler oldukları anlamına gelmez. Chuang, Williams ve Dalby (1), halkın sezgisinin ve görüşünün, mental hastalığı olanların davranışları önceden belirlenemeyen, tehlikeli bir topluluğun üyeleri oldukları şeklinde önyargılı olmaya eğilimli olduğunu savunarak çalışmalarında kriminal davranışları olan şizofrenlerle, medikal sebeplerle hastanede yatan kontrol grubu arasında suç tipi bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını bildirmişlerdir. Toplumumuzdaki genel hoşgörü nedeniyle, işlenen küçük suçların, özellikle mala yönelik ya da hafif şiddet unsuru içeren suçların büyük bölümünün adalet mekanizmasına aksetmediği düşünülmektedir. Bunda, mala yönelik suçlarda zararın hasta ailesi tarafından tazmininin ya da tahrip edilen malın aileye ait olmasının payı da olabilir. Sayılan nedenlerden dolayı çalışmamızda yer alan, muhafaza ve tedavi için gönderilmiş suç işlemiş şizofrenlerin büyük oranda ciddi suçlar işlemiş kişiler olmaları doğaldır. Çalışmamızda belirlenen mala yönelik suç oranının, Robertson'un (5) çalışmasındaki mala yönelik suç oranına göre daha düşük bulunmasının da yine aynı nedenlere bağlı olduğunu düşünmekteyiz. Çalışmamızda belirlenen cinayet ve yakınların kurban olarak seçilme oranları ise literatürle uyumludur.

Ayrıca, çalışmamızda yer alan suç işlememiş şizofrenlerin büyük bölümü suç işleme için riskli sayılan dönemlerde bulunmalarına rağmen suç işlememişlerdir. Bu nedenle suç işlememişlerde, hastalık süresinin suç işlememe üzerine herhangi bir etkisinin bulunmadığı söylenebilir.

Çalışmamızın sonuçları, belli bir zaman diliminde, belli kliniklerde yatmakta olan hastaların durumunu yansıtmaktadır. Bu konuda daha geniş örneklemelerle ve daha ayrıntılı çalışmalar yapılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 1: Gruplara göre şizofreni tiplerinin dağılımı:

Tip	Suç işlemiş	Suç işlememiş	Toplam
Paranoid	32	33	65
Dezorganize	10	10	20
Tortu	8	7	15
Toplam	50	50	100

Tablo 2: Yaş gruplarına göre dağılım

Yaş grubu	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
17-24	5	10.0	12	24.0	17
25-34	18	36.0	22	44.0	40
35-44	20	40.0	11	22.0	31
45 +	7	14.0	5	10.0	12
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 3: Öğrenim sürelerine göre dağılım

Öğrenim süresi	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
0-5	27	54	22	44	49
6-8	10	20	14	28	24
11 yıl ve üstü	13	26	14	28	27
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 4: Medeni hale göre dağılımı

Medeni hal	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Bekar	33	66	39	78	72
Evli	10	20	10	20	20
Boşanmış	5	10	1	2	6
Dul	2	4	-	-	2
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 5: Doğum yerine göre dağılım

Doğum yeri	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Meropol	10	20	16	32	26
Diğer kent	7	14	9	18	16
Köy	33	66	25	50	58
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 6: Köyden kente göç durumuna göre dağılım

Göç durumu	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Göç edenler	20	60.6	14	56	34
Göç etmeyenler	13	39.4	11	44	24
Toplam (Köyde doğanlar)	33	100	25	100	58

Tablo 7: Meslek edinme durumuna göre dağılım

Meslek edinme durumu	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Mesleği olmayanlar	24	48	33	66	57
Mesleği olanlar	26	52	17	34	43
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 8: Hastalık öncesi dönemdeki çalışma durumuna göre dağılım

Hastalık öncesi çalışma durumu	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Çalışanlar	31	62	22	44	53
Çalışmayanlar	19	38	28	56	47
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 9: Hastalık sonrası çalışmayı sürdürebilme durumuna göre dağılım

Hastalıktan sonra	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Çalışmayı sürdürenler	6	19	5	22	11
Çalışmayı sürdüremeyenler	25	81	17	78	42
Toplam	31	100	22	100	53

Tablo 10: Son dönemdeki çalışma durumuna göre dağılım

Son dönemde	Suç işlemiş		Suç işlememiş		Toplam
	N	%	N	%	N
Çalışanlar	12	24	5	10	17
Çalışmayanlar	38	76	45	90	83
Toplam	50	100	50	100	100

Tablo 11: Suçların dağılımı

Suç kategorisi	Suç sayısı	%
Kişiyeye yönelik	51	77
Mala yönelik	11	17
Diğer	4	6
Toplam	66	100

Tablo 12: Suçların cinslere göre dağılımı

Suç cinsi	Suç sayısı	%
Cinayet	22	33
Yaralama	22	33
Yaralamaya neden olmayan saldırı	1	1
Cinsel içerikli suçlar	2	3
Tehdit	4	6
Hırsızlık	5	7
Yangın çıkarma	5	7
Eşyaya zarar verme	1	1
Diğer	4	6
Toplam	66	100

Tablo 13: Suçların şiddet derecesine göre dağılımı

Suçun şiddet derecesi	Hasta sayısı	%
Şiddet unsuru yok	3	6
Minimal şiddet	2	4
Orta derecede şiddet	5	10
Orta derecede ciddi şiddet	11	22
Ciddi şiddet	29	58
Toplam	50	100

Tablo 14: Suçların hastalık dönemlerine göre dağılım

Suçun işlendiği dönem	Suçun sayısı	%
Hastalık öncesi	2	3
Hastalığın ilk yılında	3	4
Hastalığın 2.-5. yılında	25	37.9
Hastalığın 6.-10. yıllar arası	16	24.3
Hastalığın 10. yılından sonra	20	30.3
Toplam	66	100

KAYNAKLAR

- 1- Chuang H. T., Williams R, Dalby T: Criminal Behaviour Among Schizophrenics. Canadian Journal of Psychiatry. 32,4: 255-258, 1987.
- 2- Hodgins S, Hebert J: Une Etude de Relance Aupres de Malades Mentaux Agant Commis des Actes Criminels. Revue Canadienne de Psychiatrie. 29:8, 669-675, 1984.
- 3- Lehmann H, Cancro R: Schizophrenia. Clinical Features. Comprehensive Textbook of Psychiatry (Eds: Kaplan H.I, Sadock B.J., Williams & Wilkins) 1985, Baltimore p= 701-702.
- 4- Linquist P. Criminal Homicide in Northern Sweden 1970-1981. Alcohol Intoxication, Alcohol Abuse and Mental Disease. J. Law Psychiatry. 8,1, 19-37, 1986.
- 5- Robertson G: Arrest Patterns among Mentally Disordered Offenders. British Journal of Psychiatry. 153, 313-316, 1988.
- 6- Taylor P.J: Motives for Offending among Violent and Psychotic Men. British Journal Of Psychiatry. 147, 491-498, 1985.